

***

Заступила чорна хмара
Та білу хмару.
Виступили з-за Лиману
З турками татари.
Із Полісся шляхта лізе,
А гетьман-попович
Із-за Дніпра назирає —
Дурний Самойлович¹
З Ромоданом². Мов та галич,
Вкрили Україну
Та й клюють елико мога...
А ти, Чигирине!
А ти, старий Дорошенку³,
Запорозький брате!
Нездужаєш чи боїшся
На ворога стати?
«Не боюсь я, отамани,
Та жаль України.—
І заплакав Дорошенко,
Як тая дитина! —
Не розсиплем вражу силу,
Не встану я знову!..
Возьміть мої гетьманські
Клейноди⁴, панове,
Та однесіть москалеві:
Нехай Москва знає,
Що гетьмана Дорошенка
На світі немає.
А я, брати запорожці,
Возьму собі рясу
Та піду поклони бити
В Межигор до Спаса».
Задзвонили в усі дзвони,
Гармата гримала,
У дві лави задніпрянці
З москалями стали
Аж на милю — меж лавами
Понесли клейноди...
Годі тобі, Петре, пити
Із Тясмина воду!

Положили ті клейноди
Попенкові в ноги.
Іди, Петре, в Межигор'я
Молитися богу.
Не пустили Дорошенка,
У рясі пізнали,
Закували у кайдани,
В Сосницю послали.
А з Сосниці⁵ в Ярополче⁶
Віку доживати.
Отак тобі довелося,
Запорозький брате!..

Виглянуло над Чигрином
Сонце із-за хмари,
Потягли в свої улуси⁷
З турками татаре.
А ляхи з своїм Чарнецьким⁸,
З поганим Степаном,
Запалили церкву божу.
І кості Богдана,
Й Тимошеві в Суботові
Гарненько спалили
Та й пішли собі у Польщу,
Мов добре зробили.
А москалі з Ромоданом
В неділеньку рано
Пішли собі з поповичем
Шляхом Ромоданом⁹.

Мов орел той приборканий,
Без крил та без волі,
Знеміг славний Дорошенко,
Сидячи в неволі,
Та й умер з нудьги. Остило
Волочить кайдани.
І забули в Україні
Славною гетьмана.
Тільки ти, святий Ростовський¹⁰
Згадав у темниці
Свого друга великого
І звелів капліцю

Над гетьманом змуровати
І богу молитись
За гетьмана, панахиду
За Петра служити.
І досі ще що рік божий,
Як день той настане,
Ідуть править панахиду
Над нашим гетьманом
В Ярополчі.

[Друга половина 1848,
Косарал]

р>1. *Самойлович Іван Самійлович* (?—1690) —гетьман Лівобережної України у 1672—1687 рр. Під тиском народних мас добивався возз'єднання Правобережної України з Лівобережною у складі Росії. У зв'язку з цим йому довелося вести запеклу боротьбу проти гетьмана Правобережної України П. Дорошенка, який опирався на султанську Туреччину. Походив з попівського роду і тому мав у народі прізвисько Попович.

2. *Ромодан* — Ромодановський Григорій Григорович (? — 1682) — російський державний і військовий діяч, боярин. У 1654— 1656 рр. був воєводою російських військ на Україні. Разом з І. Самойловичем виступав проти турецького ставленика гетьмана П. Дорошенка.

3. *Дорошенко Петро Дорофійович* (1627—1698) — гетьман Правобережної України у 1665—1676 рр. Діяльність його була ворожа інтересам українського народу. Зробив спробу захопити Лівобережну Україну, що входила до Росії, але зазнав поразки. В 1669 р. підписав угоду про перехід України під владу Туреччини. В 1676 р. капітулював перед військами Г. Ромодановського і гетьмана І. Самойловича. Т. Шевченко дещо ідеалізує у вірші особу Дорошенка.

4. *Клейноди* — тут: ознаки влади.

5. *Сосни ця* — село на Чернігівщині.

6. *Ярополче* — «село коло Москви». (Прим. Т. Шевченка).

7. Улуси — татарські селища.

8. Чарнецький Стефан (1599—1665)—польський політичний і військовий діяч. З 1648 р.— учасник боротьби проти селянсько- козацького війська- на Україні. За його наказом польсько-шляхетське військо руйнувало українські міста й села, винищувало мирне населення. Суботів Чарнецький спалив раніше, незабаром після смерті Богдана Хмельницького.

9. *Шлях Ромодан* — за переказами, шлях, прокладений військом Ромодановського від Путивля через Конотоп і Ромни.

10. *Святий Ростовський* — Данило Савич Туптало (1651— 1709), український і російський письменник, церковний і культурний діяч. У 1688 р. постригся в ченці, прийнявши ім'я Дмитрія. З 1702 р.— митрополит ростовський.